

Het NPLG is terug – en opnieuw wordt de landbouw buitenspel gezet

Zienswijze van Agractie Nederland op de Ontwerp-Nota Ruimte

Inleiding

Aan het begin van haar kabinetsperiode maakte het huidige kabinet bekend dat het Nationaal Plan Landelijk Gebied (NPLG) zou worden geschrapt, inclusief de daarbij behorende financiële middelen. Dat is vervolgens ook uitgevoerd.

In november 2024 liet het kabinet in een brief aan de Tweede Kamer weten dat het NPLG zou worden vervangen door de aanpak *Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN)*. Al toen bleek dat de verschillen tussen het geschrapte NPLG en de nieuwe aanpak beperkt waren. Agractie wees het ministerie van LNV er destijds al op dat de RLN sterk leek op het NPLG. Op een vraag van Agractie over het schrappen van nationale koppen op internationaal beleid kreeg men het antwoord dat dit nog moest worden onderzocht. Diezelfde boodschap stond ook in de brief aan de Tweede Kamer. Over die brief vond geen inhoudelijk parlementair debat plaats.

Daarna bleef het opvallend stil vanuit het ministerie van LNV. Wel vond in de loop van 2025 een stakeholderbijeenkomst plaats waarin uitleg werd gegeven over de stand van zaken rond de RLN. Daarbij werd aangegeven dat deze aanpak meer 'bottom-up' zou zijn dan het NPLG, en dat enkele provinciale en regionale projecten met voorrang zouden worden uitgevoerd.

In juni/juli 2025 zou een nieuwe brief over de RLN naar de Tweede Kamer worden gestuurd, maar die brief is nooit verschenen.

Onze verbazing was dan ook groot toen bleek dat de inhoud van de brief uit november 2024 vrijwel letterlijk terug te vinden is in de Nota Ruimte. Inclusief nationale koppen op internationale afspraken. Anders gezegd: het NPLG is – in een ander jasje – gewoon terug.

Gebrek aan visie

Wat opvalt in de Nota Ruimte is dat deze vol staat met randvoorwaarden op het gebied van duurzaamheid, natuur, klimaat, bodem en water, maar dat een echte toekomstvisie ontbreekt.

Agractie mist een visie op de vraag hoe we in Nederland het welvaartsniveau op peil houden, op het belang van de agrarische sector voor de Nederlandse economie, op voedselzekerheid en op het belang van onze toegangspoorten tot Europa (Rotterdam, Amsterdam, Schiphol). De vraag kan ook omgedraaid worden: als Nederland in 2050 ongeveer 20 miljoen inwoners telt, hoe huisvesten we die dan fatsoenlijk, hoe voeden we hen en hoe zorgen we voor voldoende werkgelegenheid?

Waarom wordt er bijvoorbeeld geen woord gewijd aan het inpolderen van de Markerwaard, of aan een grote nieuwe luchthaven in de Noordzee, waardoor rond Amsterdam een hoogwaardige locatie voor wonen en werken zou vrijkomen?

Nationale koppen op internationaal beleid

Agractie blijft bij de kritiek die eerder al op het NPLG is geuit. Dat Nederland moet voldoen aan internationaal afgesproken eisen op het gebied van natuur, water en klimaat is vanzelfsprekend. Maar de nationale invulling daarvan in de Nota Ruimte gaat veel verder dan wat internationaal is afgesproken.

- Bij stikstof houdt Nederland vast aan een zeer rigide interpretatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn.
- Voor de waterkwaliteit is nog steeds geen gebruikgemaakt van de mogelijkheid om delen van Nederland als niet-kwetsbaar aan te merken, noch zijn de normen voor stikstof en fosfaat afgestemd op die van België en Duitsland.
- Bij het klimaatbeleid wordt onvoldoende rekening gehouden met het CO₂-bindend vermogen van grasland.

Voedselzekerheid

Het kabinet prijst de Nederlandse land- en tuinbouw en spreekt veel over voedselzekerheid, ook in de Nota Ruimte. Maar in de daadwerkelijke beleidsvorming wordt daar geen rekening mee gehouden. De Nota Ruimte

gaat grotendeels over het inleveren van landbouwgrond voor andere doelen. Dat leidt tot minder voedselproductie en dus tot minder voedselsoevereiniteit en voedselzekerheid. En dat terwijl de bevolking groeit van circa 18 naar circa 20 miljoen mensen in 2050. Die mensen moeten niet alleen wonen en werken, maar ook eten en drinken.

Minder landbouwgrond en extensiever grondgebruik leiden niet alleen tot lagere voedselproductie, maar ook tot minder welvaart. Nederland is bovendien bij uitstek geschikt om zeer efficiënt voedsel te produceren, voor zichzelf én voor de landen om ons heen, met een relatief geringe impact op natuur, water, bodem en lucht. Maar daarvoor moet de vergunningverlening wel op gang komen, zodat bedrijven zich duurzaam en economisch kunnen blijven ontwikkelen.

De land- en tuinbouw is een van de pijlers onder de Nederlandse economie. De primaire sector levert 1,2% van het BBP, maar de volledige agribusiness bijna 6%, en als alleen de maaksectoren worden meegerekend zelfs bijna 30%. Dat mag niet worden verkwanseld.

Keuzes maken

Boeren en tuinders, en ook Agractie, begrijpen goed dat er woningen nodig zijn, dat infrastructuur moet worden aangelegd, dat er ruimte moet zijn voor recreatie, industrie en zelfs voor defensieterrainen. Maar Agractie begrijpt niet waarom in een land met een hoge en groeiende bevolkingsdichtheid nóg meer natuur- en bosgebieden moeten worden aangelegd. Die luxe hebben we niet.

Daarom is Agractie van mening dat:

- Er geen nieuwe natuurgebieden moeten worden aangelegd;
- Er geen nieuwe bossen moeten worden toegevoegd;
- Uitbreiding van habitats voor nieuwe natuurdoelen binnen bestaande Natura-2000-gebieden moet plaatsvinden;
- Het areaal agrarisch natuurbeheer moet worden teruggebracht tot het strikt noodzakelijke, dus geen 280.000 hectare;

- De ambities voor groen-blauwe dooradering fors moeten worden bijgesteld;
- De ambitie voor verhoging van waterpeilen in veenweidegebieden omlaag moet;
- De ambities voor brede beekdalen aanzienlijk moeten worden bijgesteld;
- De ambities rondom gewasbescherming realistischer moeten worden.

Inbreiding

Om landbouwgrond te sparen pleit Agractie ervoor om woningbouw zoveel mogelijk via inbreiding te realiseren – dus binnen steden omhoog bouwen. Dat principe zou ook moeten gelden voor nieuwe industrieterreinen. Doe dat zoveel mogelijk binnen de bestaande bebouwing. Landbouwgrond is schaars, en eenmaal weg is voorgoed weg.

ANLB als 'duizenddingendoekje'

In de Nota Ruimte wordt volgens Agractie ten onrechte een koppeling gelegd tussen bedrijfsbeëindiging, extensivering en Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB). Het lijkt alsof een groot deel van de boeren in de toekomst afhankelijk moet worden van de staatsruif die ANLB heet, inclusief het Brusselse (GLB) deel. Los van de vraag hoe groot deze pot in de toekomst zal zijn, is afhankelijkheid van overheidsgeld voor veel boeren geen aantrekkelijk perspectief. Het verleden heeft geleerd dat de overheid niet altijd een betrouwbare partner is.

Dat het aantal bedrijven zal afnemen is onvermijdelijk. Veel bedrijfshoofden hebben geen opvolger en zullen in de komende decennia stoppen. Voor de blijvers is het cruciaal dat zij vrijgekomen productierechten en landbouwgrond kunnen overnemen, zodat hun bedrijven zich kunnen ontwikkelen en economisch rendabel blijven.

Tenslotte

Agractie roept het nieuwe kabinet op om de Nota Ruimte grondig te herzien, zodanig dat de land- en tuinbouw meer productieruimte behoudt. Het voornemen om een afwegingskader te maken voor onttrekking van

landbouwgrond is slechts een doekje voor het bloeden zolang de Nota Ruimte niet fundamenteel wordt aangepast. Daarnaast is het discutabel om onderscheid te maken tussen 'hoogwaardige' en 'laagwaardige' landbouwgrond.

Ook roept Agractie het kabinet op duidelijke kaders te scheppen en regie te nemen over het provinciale beleid voor ruimtelijke ordening, natuur en stikstof. Eerder wezen wij al op de wildwest-situatie die ontstaat doordat provincies elk hun eigen koers varen. Zo nam Utrecht het geschrapte NPLG als uitgangspunt voor een ontwerp-UPLG, met als resultaat een soort parklandschap met slechts ruimte voor enkele biologische of natuurinclusieve bedrijven. Voor gangbare land- en tuinbouw blijft nauwelijks plaats. Het begrip voedselzekerheid lijkt men daar niet te kennen.

De provincie Noord-Brabant presenteerde recent een stikstofplan dat zo rigide is dat het desastreus uitpakt voor de agrarische sector. Andere provincies gaan minder ver, maar alles overziende is er sprake van een ratjetoe aan plannen met één gemeenschappelijke noemer: minder voedselproductie.

Agractie Nederland

Alien van Zijtveld, voorzitter